

## RAFAEL INSTITUT

### KOMPLEXNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM V PSYCHOTERAPII

#### STRUČNÉ INFORMACE O SPECIFIČNOSTI RAFAEL INSTITUTU

Rafael Institut (dále jen RI) je společenství psychoterapeutů a pracovníků pomáhajících profesí, které spojuje odborný zájem o léčbu a prevenci psychického traumatu, včetně jeho transgeneračního přenosu. Někteří z nás mají se zvládáním traumatu osobní nebo rodinnou zkušenost a zblízka znají procesy mezigeneračního předávání traumatu, např. z holocaustu druhé světové války, jiní se touto problematikou již dlouhodobě zabývají.

Na základě našich zkušeností jsme se rozhodli své znalosti a dovednosti o psychologii traumatu poskytovat širšímu okruhu odborné i laické veřejnosti prostřednictvím různorodých aktivit: pořádáním Komplexního vzdělávacího programu a pravidelných přednášek s diskuzemi, nabídkou odborné terapeutické pomoci, publikováním odborných textů a knih ve spolupráci se spolkem IRENE, a dalšími osvětovými akcemi. Stručně shrnuto, nabízíme tři hlavní programy:

1. **Komplexní vzdělávací program v psychoterapii**, tj. sebezkušenostní výcvik, vzdělávání a supervize budoucích i stávajících profesionálů, zejména pak těch, kteří se zabývají či hodlají zabývat vztahy mezi lidskými skupinami a psychotraumatem způsobeného především následkem skupinového násilí. Pro tyto profesionály realizujeme Komplexní vzdělávací program v psychoterapii obohacený o tematiku psychotraumatu nebo jiné vzdělávací aktivity vytvářené na míru potřebám konkrétní organizace či jednotlivců.
2. **Dialog s veřejností** nad výsledky odborných prací o psychotraumatu i nad některými občanskými tématy. Jednou měsíčně organizujeme přednášky a diskuse, jednou ročně seminář se zahraniční účastí, oboje ve spolupráci se spolkem IRENE. Kromě toho také publikujeme a vystupujeme jako jednotlivci.
3. **Psychoterapii traumatu holocaustu a jeho mezigeneračního přenosu**, a to psychoterapie individuální nebo s pomocí skupiny – v rámci Rafael Centra.

Naše aktivity, prezentované pod "střechou" Rafael Institutu mají již mnohaletou tradici a historii. Specifičností Rafael Institutu je navázání na aktivity Charty 77 a zájem o celospolečenské dění. Pravidelné Kontinuální vzdělávání, pořádané ve spolupráci se spolkem IRENE, je výrazem toho zájmu a umožňuje dialog s veřejností.

## **1. OBECNÉ INFORMACE O KOMPLEXNÍM VZDĚLÁVACÍM PROGRAMU V PSYCHOTERAPII V RI**

### **a. Zaměření programu**

Rafael Institut nabízí od roku 2007 **Komplexní vzdělávací program v psychoterapii – Výcvik a vzdělávání v prevenci a terapii psychotraumatu** (dále také „výcvik“).

Frekventant vedle standardních dovedností a znalostí jako jsou sebezkušenost s psychoterapií v rámci výcvikové skupiny, teoretického vzdělávání a supervize získává znalosti a dovednosti v oblasti následků traumat způsobených člověkem a konflikty mezi lidskými skupinami.

Vedle samotného výcviku umožňujeme frekventantům i širší veřejnosti participovat na občanských a vzdělávacích aktivitách, jako jsou konference, semináře a kontinuální vzdělávání. Cílem těchto aktivit je posilovat občanskou rovinu Rafael Institutu, podílet se na rozvíjení přemýšlení o spolupráci mezi skupinami, práci s konflikty a jejich předcházení, nových poznatků o léčbě traumatu aj.

### **b. Schválení**

Komplexní vzdělávací program je schválen komisí odborných společností složené ze zástupců České psychoterapeutické společnosti ČLS JEP, Psychiatrické společnosti ČLS JEP a Asociace klinických psychologů ČR (pro skupiny s větší polovinou odborně způsobilých zdravotnických pracovníků) a je certifikován Českou asociací pro psychoterapii (ČAP).

### **c. Určení výcviku**

Výcvik je určen těm, kdo se ve své profesi zabývají nebo chtějí zabývat psychikou člověka a mezilidskými vztahy, zejména pokud se jejich zájem týká prevence a terapie individuálních a kolektivních psychotraumat vzniklých především jako následek násilí mezi jednotlivci, skupinami a ve velkých skupinách. Zejména pak všem profesionálům či budoucím profesionálům:

- kteří se věnují problematice psychotraumatu
- kteří pečují o jedince a rodiny postižené holocaustem
- kteří pečují o uprchlíky a jiné oběti skupinového násilí
- psychoterapeutům, lékařům, sociálním pracovníkům, kteří se zabývají terapií traumatu, včetně jeho transgeneračního přenosu
- pracovníkům pomáhajících profesí ve vězeních pro mladistvé, v léčbě různých druhů závislostí, v komunitách a léčebnách, v humanitárních organizacích
- pedagogům i dalším, kdo se v lidské skupině musejí vyrovnávat s projevy násilí, šikany či jiného stresu

U našich frekventantů vítáme a oceňujeme zájem o otázky traumatu na profesní či osobní úrovni a také o celospolečenské dění. Vedle povinné části programu proto nabízíme frekventantům také Kontinuální vzdělávání, jako nepovinnou, ale doporučenou složku dlouhodobého vzdělávání.

#### **d. Přínos výcviku**

Absolvent výcviku lépe:

- ✓ porozumí sám sobě, svému životu
- ✓ získá nový vhled do osobností druhých lidí
- ✓ porozumí dopadům stresu a násilí na lidskou psychiku
- ✓ porozumí poruchám i reakcím adaptačním
- ✓ nově porozumí lidské skupině, skupině ohrožené i ohrožující
- ✓ získá nové vědění a schopnosti pro prevenci násilí, šikan a traumat
- ✓ naučí se zacházet s traumatizovanými jedinci a skupinami, pomáhat jim na úrovni profesionální
- ✓ naučí se předejít vlastnímu vyhoření a dalším rizikům
- ✓ porozumí vlivům společenských jevů na psychiku člověka

#### **e. Kritéria přijetí**

- ✓ ukončené vzdělání relevantního směru v pomáhajících profesích alespoň na stupni Bc.1
- ✓ práce v pomáhající profesi
- ✓ věk uchazeče při vstupu do výcviku minimálně 23 let
- ✓ zdravotní (tělesný a duševní) stav umožňující absolvování několikaletého výcvikového cyklu
- ✓ trestní bezúhonnost

Vylučovacím kritériem může být probíhající léčba psychické poruchy či choroby, nemožnost uplatnit psychoterapeutické vzdělání v praxi, vztah (přátelský či pracovní) s výcvikovým vedoucím.

Pro zabezpečení zdravotnického charakteru výcviku je potřeba, aby při zahájení výcviku byla větší část skupiny tvořena odborně způsobilými zdravotnickými pracovníky<sup>2</sup>.

---

<sup>1</sup> Seznam oborů relevantního pregraduálního vzdělání dle ČAP: Adiktologie, Andragogika, Arteterapie, Ergoterapie, Filozofie, Fyzioterapie, Ošetřovatelství, Pedagogika, Porodní asistentka, Psychologie, Psychoterapie, Supervize, Sociální pedagogika, Sociální práce, Sociologie, Speciální pedagogika, Teologie, Všeobecná sestra, Všeobecné lékařství. Jiný obor nutno konzultovat individuálně přímo s ČAP.

<sup>2</sup> Seznam odborně způsobilých zdravotnických pracovníků dle IPVZ: psycholog ve zdravotnictví, klinický psycholog, lékař se specializovanou způsobilostí nebo zařazený do specializace v některém ze základních oborů specializačního vzdělávání lékařů, adiktolog, všeobecná sestra, dětská sestra.

Pro řádné absolvování výcviku a vykonávání psychoterapie v budoucnosti je dle směrnic obou odborných společností nezbytné ukončené vzdělání relevantního směru v pomáhajících profesích na stupni Mgr.

#### **f. Příjímací řízení**

Příjímací řízení je dvoukolové. V prvním kole je třeba zaslat vyplněnou přihlášku, motivační dopis, profesní a osobní životopis a fotografii. Na základě zaslaných dokumentů budou vybráni uchazeči do druhého kola k osobnímu pohovoru, ve kterém se zjišťují zejména osobnostní předpoklady a motivace uchazeče.

#### **g. Etický kodex**

Komplexní vzdělávací program RI plně respektuje a přijímá *Prohlášení etických zásad Evropské asociace pro psychoterapii a Etický kodex České psychoterapeutické společnosti ČLS JEP*.

### **UPOZORNĚNÍ**

Jedinci, kteří chtějí provozovat samostatnou psychoterapii v ČR, musí absolvovat studium jednooborové psychologie a/nebo medicíny, atestaci z klinické psychologie, funkční specializace v oboru a pracovat ve zdravotnickém zařízení. Ostatní absolventi výcviku mohou svoji zkušenost použít využít v psychologickém poradenství, pracovat jako koterapeuti a/nebo v týmu pod odborným vedením. O případných změnách budou frekventanti výcviku RI informováni.

## **2. PERSONÁLNÍ ZAJIŠTĚNÍ**

### **a. Garant výcviku**

Garant výcviku je odpovědný za celkovou kvalitu výcviku. Koordinuje činnost Mentora, Koordinátora supervize, Koordinátora teoretického vzdělávání, spolupracuje na intervizích, vybírá výcvikové vedoucí. Dbá na to, aby výcvikové aktivity vyhovovaly požadavkům a standardům schvalovací komise České psychoterapeutické společnosti ČLS JEP, Psychiatrické společnosti ČLS JEP a Asociace klinických psychologů ČR. Garant výcviku koordinuje svou činnost se Správní Radou RI.

### **b. Vedoucí výcvikových skupin**

Výcvikové skupiny vede jeden nebo dva výcvikový vedoucí. Za jejich výběr je odpovědný Garant. Kvalifikace výcvikových vedoucích odpovídá požadavkům schváleného Komplexního vzdělávacího programu v psychoterapii. Kvalifikačními předpoklady jsou: dlouhodobá úspěšná činnost v psychoterapii, pedagogické schopnosti a schopnost dlouhodobé spolupráce s RI. Vedoucí výcvikových skupin se účastní intervizí v rámci RI, pracují pod supervizí, svoji výcvikovou činnost konzultují s Garantem výcviku a dalšími osobami (především Mentorem a Koordinátorem supervize) tak, aby jednotlivé složky výcviku dobře navazovaly (sebezkušenost, teoretické vzdělávání a supervize). Výcvikový vedoucí jsou odpovědní Garantovi výcviku.

### **c. Koordinátor teoretického vzdělávání**

Jeho úkolem je koordinovat průběh vzdělávací části, zajišťovat celkovou koncepci (návaznost bloků, teoretickou úroveň, pedagogické zvládnutí), koordinovat přednášející a zajišťovat, aby bylo vzdělávání pro frekventanty přínosem. Zjišťuje zpětnou vazbu od frekventantů a zajišťuje kontinuální úpravu teoretického vzdělávání tak, aby bylo dosaženo jeho vysoké kvality.

### **d. Koordinátor supervize**

Jeho úkolem je koordinovat průběh supervizí jednotlivých supervizorů, interních i externích, zajišťovat kvalitní a efektivní supervizi, monitorovat výsledky hodnocení supervize a vyhodnocovat sledování vývoje práce frekventantů.

Aktuální seznam supervizorů nabízejících individuální nebo skupinovou supervizi v rámci RI, včetně aktuálních termínů, je uveden na webových stránkách ([www.rafaelinstitut.cz](http://www.rafaelinstitut.cz)).

#### **e. Mentor**

Nabízí asistenci frekventantům v průběhu celého výcviku a dbá na řádný průběh jejich výcvikového curricula. Setkává s frekventanty v rámci některých víkendů teoretického vzdělávání a na jejich vyžádání též individuálně. Řeší jejich přání a stížnosti. Je v přímém kontaktu s Garantem výcviku, podněty k řešení přináší na Radu RI.

#### **f. Administrativní podpora**

Řeší s frekventanty administrativní záležitosti (vystavuje indexy, potvrzení o účasti na Komplexním vzdělávacím programu; vystavuje faktury; eviduje platby, žádosti o uznání splátkového kalendáře, žádosti o uznání externích supervizorů, dohody s externími supervizory, přihlášky ke kolokviu, závěrečné práce; informuje o termínech a jejich změnách apod.).

### 3. DETAILNÍ POPIS STRUKTURY VÝCVIKU RI

#### PSYCHOTERAPEUTICKÁ SEBEZKUŠENOST (430 hodin)

- Skupinová sebezkušenost (400 hodin)
- Individuální sebezkušenost (min. 30 hodin)

#### TEORIE A PSYCHOTERAPEUTICKÁ METODOLOGIE (580 hodin)

- Teorie a nácvik dovedností (250 hodin)
- Další volitelné workshopy, klinické a tematické semináře (80 hodin)
- Samostudium literatury (100 hodin)
- Příprava a obhajoba závěrečné práce (150 hodin)

#### SUPERVIZE PSYCHOTERAPEUTICKÉ PRÁCE S KLIENTY (150 hodin)

- Skupinová či individuální supervize (150 hodin)

#### PSYCHOTERAPEUTICKÁ PRAXE (300 hodin)

### INTERNÍ ČÁST VÝCVIKU

Rafael Institut zajišťuje interní část výcviku, která zahrnuje **skupinovou sebezkušenost** v rozsahu 400 výcvikových hodin, **teorii a nácvik psychoterapeutických dovedností** v rozsahu 250 hodin a **skupinovou supervizi** v rozsahu až 150 hodin (část hodin může frekventant absolvovat individuální formou či u externích supervizorů). Výcviková, výuková i supervizní hodina trvá 45 min.

### EXTERNÍ ČÁST VÝCVIKU

Interní část výcviku doplňuje externí část, která zahrnuje **individuální sebezkušenost** v minimálním rozsahu 30-50 hodin (terapeuta si může frekventant volit sám po konzultaci s garantem výcviku), **volitelné workshopy, klinické a tematické semináře** (nabízené či schválené Rafael Institutem nebo ČAP) v rozsahu 80 hodin, **samostudium literatury** v rozsahu 100 hodin a **přípravu a obhajobu závěrečné práce** v délce 150 hodin. K získání úplného psychoterapeutického vzdělání je potřeba absolvovat **psychoterapeutickou praxi** v rozsahu 300 hodin. Jedná se o klinickou praxi v týmu, resp. na pracovišti v oblasti péče o duševní zdraví za intervizní a supervizní podpory. Externí studium je nedílnou součástí výcviku, nutnou k jeho úspěšnému dokončení.

## **TEORIE A PSYCHOTERAPEUTICKÁ METODOLOGIE**

### **TEORIE A NÁCVIK PSYCHOTERAPEUTICKÝCH DOVEDNOSTÍ (250 hod)**

Teoretická a metodologická část výcviku vzdělává účastníky výcviku v základních psychoterapeutických kompetencích podle EAP. Smyslem teoretické části výcviku je zakotvit výcvik do teoretického rámce psychologie, psychoterapie a psychiatrie. Vzdělávání poskytne dostatečný základ pro možnou integraci v terapeutické práci a zároveň je přípravou na závěrečnou zkoušku z teorie. Učebními metodami jsou přednášky, semináře, praktické nácviky. Na přednáškách se podílejí odborníci z oblasti psychologie, psychiatrie, psychoterapie, lékařství a další. Kromě rozšíření pohledu na různé psychoterapeutické směry a techniky se vzdělání zaměřuje na práci s traumatem z různých úhlů pohledu tak, aby frekventant získal co nejucelenější poznatky v této oblasti.

Nácvik psychoterapeutických dovedností představuje ve výcviku tréninkovou složku, která probíhá aktivní formou reflektované práce. Frekventanti si při nich osvojí první zkušenosti v roli terapeuta. Naučí se pozorovat, popisovat a reflektovat průběh terapeutického procesu, volit vhodnou kombinaci terapeutických technik, facilitovat skupinovou dynamiku a reflektovat účinnost terapeutické práce.

Během jednoho roku proběhne typicky 5 setkání. Každé setkání je rozloženo do dvou dnů a je společné pro 2-3 probíhající skupiny. Kromě těchto bloků je do výuky zahrnuto také několik seminářů, které probíhají zpravidla on-line (psychoterapeutická praxe a její rámec, seminář k supervizní části, seminář k závěrečné kazuistické práci). Teoretické vzdělávání trvá 3-4 roky.

Podmínkou absolvování výcvikového programu je minim. 85% účast na teoretickém vzdělávání. Pokud se frekventant nemůže účastnit některého bloku či přednášky, může si absenci nahradit v následujících letech po ukončení teoretického cyklu. Frekventanti poskytují RI zpětnou vazbu k absolvovanému teoretickému vzdělávání.

### **DALŠÍ VOLITELNÉ WORKSHOPY A SEMINÁŘE (80 hod)**

Doplňují teoretickou část o specifická témata (např. rodinná terapie, domácí násilí, paliativní péče, raná péče, psycho-spirituální dimenze, práce se sny ...), specifické terapeutické metody či o klinické semináře. Workshopy/semináře absolvuje frekventant podle svého výběru se souhlasem RI nebo jsou nabídnuty a organizovány RI nebo ČAP.

### **SAMOSTUDIUM LITERATURY (100 hod)**

Frekventanti obdrží seznam základní a doporučené literatury k prostudování, na kterou je v rámci výcviku vyhrazeno min. 100 hodin. K dispozici mají interní knihovnu RI.

### **PŘÍPRAVA A OBHAJOBA ZÁVĚREČNÉ PRÁCE (150 hod)**

V rámci výcviku je pro studium, přípravu a konzultace směřující ke zpracování závěrečné práce vyhrazeno 150 hodin. Z týmu RI si frekventant vybírá konzultanta práce, se kterým může práci diskutovat.



## **PSYCHOTERAPEUTICKÁ SEBEZKUŠENOST**

### **SKUPINOVÁ SEBEZKUŠENOST (400 hod)**

Smyslem sebezkušenostní části výcviku je 1. poznat na sobě samém způsob fungování skupinové psychoterapie, 2. rozšířit poznání sebe sama, 3. lépe chápat druhé lidi. Dále pak v praxi zažít skupinovou dynamiku. Osobní psychoterapeutická zkušenost (sebezkušenost) je zaměřená na vlastní osobnostní rozvoj, rozvíjení potřebných psychoterapeutických dovedností a na poznávání a překonávání překážek, které brání jejich rozvíjení a uplatnění. Sebezkušenostní část výcviku je pro budoucí terapeuty zásadní, slouží k rozšíření sebepoznání a k učení se práci s budoucími klienty, řešení intraskupinových konfliktů, porozumění skrytým mechanismům, které budoucího terapeuta i budoucí klienty ovlivňují, práci s odporem, přenosem a dalšími významnými proměnnými.

V průběhu několika let, po které výcvik probíhá, může frekventant pozorovat změny v sebepojetí a vnímání druhých a tím porozumět procesům, kterými budou procházet budoucí klienti. Sebezkušenostní výcvik nenahrazuje terapii, je určen lidem bez významnějších psychických potíží či poruch a s dobrým potenciálem k osobnímu růstu.

Sebezkušenost probíhá ve skupině přibližně 12 členů. Skupina se schází 4-5x v roce ve 2-3 denních blocích. Tato část výcviku trvá zhruba 4-5 let v závislosti na časové dotaci jednotlivých bloků. Podmínkou absolvování výcvikového programu je min. 85% účast na sebezkušenostních setkání. Ve výjimečných případech si na základě rozhodnutí rady RI může frekventant nahradit absenci pod hranicí 85% individuální psychoterapeutickou zkušeností u některého z terapeutů RI, příp. u jiného terapeuta schváleného garantem RI (tyto hodiny si hradí frekventant zvlášť).

### **Základní pravidla sebezkušenostní části komplexního vzdělávacího programu**

Pro vytvoření a zachování společenství bezpečného pro otevřené sdělování a sdílení, učení a zrání sebezkušenostní výcvik uplatňuje tato pravidla:

#### **▪ Důvěra a pravdivost**

Všichni účastníci skupinového dění (včetně výcvikových vedoucích) jsou vázáni slibem důvěrnosti, obsah skupinového dění a identita účastníků jsou věcí skupinového tajemství (viz etický kodex, zásada mlčenlivosti).

Každý má právo zachovat v intimitě to, co potřebuje, a podle potřeby se k tomuto právu odvolat. Na základě důvěry takto podložené pak účastníci mohou sdělovat svá témata, jak umějí nejpravdivěji. Vítán a podporován je aktivní přístup a ochota k verbalizaci duševních obsahů v průběhu skupin.

### ▪ **Zdrženlivost**

V průběhu sezení účastníci neuspokojují své okamžité potřeby či impulzy (např. nejedí, neopouštějí kruh, předem vypnou a odloží mobily).

Členové skupiny neorganizují oddělená setkávání mimo skupinu – tzv. „podskupiny“; pokud se setkání přirozenou cestou přihodí, omezí je na nutnou míru, vyhnou se tématům skupiny a dynamiku při setkání vzniklou přinesou příště zpět do skupiny.

Intenzivní vztahy, které někdy v rámci skupiny vzniknou, účastníci nekonsumují v realitě (nerozvíjejí v průběhu výcviku v realitě, protože tyto mohou být zásadně ovlivněny neuvědomovanými procesy projekce a dalším skupinovým děním), ale hovoří o nich otevřeně v rámci rozboru skupinové dynamiky při sezeních.

Všecky tyto zásady zdrženlivosti posilují hranici mezi realitou a symbolem a odvádějí síly pudové do služeb vlastního smyslu sebezkušenosti – k sebepoznání a porozumění vztahové dynamice.

### ▪ **Spolehlivost existence skupiny**

Při nevyhnutelné absenci člen skupiny pošle písemnou zprávu výcvikovým vedoucím co nejdříve předem. Ti poté informují skupinu. Absentující člen je tak přítomen aspoň v mysli ostatních. Skupinový kruh má zůstat neporušený, pro dobrý rozvoj skupinového procesu.

## **Skupinový dynamický proces**

Členové skupiny spolu s výcvikovými vedoucími sedí spolu v kruhu čelem dovnitř. Tento kruh reprezentuje prostor skupiny a její hranice – uzavřenost vůči vnějšímu světu a rovnost účastníků ve vztahu ke středu. Čas je určen přesným začátkem a koncem, jakož i pravidelným opakováním skupinových setkávání. Veškeré okolnosti související s místem, časem a prostředím (vnějším kontextem) jsou takto ustáleny, stanou se proto bezpečnými hranicemi a ustoupí do pozadí zájmu. V popředí pozornosti se ocitá pouze nestrukturovaný skupinový dialog. Účastníci jsou ke sdělování motivováni svými osobními tématy a jejich motivace je posílena energií plynoucí z odložení a sublimace okamžitých pudových potřeb (případného hladu, žízně, touhy erotické...). Sdělují své volné asociace, z nichž postupně vystupuje skupinové téma. Výcvikový vedoucí pojmenovávají a interpretují téma, jakož i mění se role jednotlivých účastníků. Později se přidávají i členové skupiny, tak jak vzrůstá jejich porozumění.

Skupina představuje sociální model – příležitost k přehrávání vzorců chování, které jsou jedinci vlastní. Ostatní účastníci svými reakcemi nezřídka zrcadlí nevyjádřené protagonistovy emoce, tím mu pomohou vypořádat se s nimi na úrovni vědomí a přijmout sám sebe; mohou také suplovat reakce jeho okolí a učinit je srozumitelnými. Prostřednictvím skupiny její člen postupně nalézá porozumění pro své vztahy v realitě: pro druhé i pro sebe sama. Naučí se odlišit své vlastní potřeby od potřeb druhých, tak, aby sám nebyl nevědomým vykonavatelem přání či strachu svého okolí, ale aby ani sám takto nevystupoval vůči druhým lidem. Toto vše je podstatné při výcviku budoucích terapeutů, jakož i dalších profesionálů, těch, kdo se zabývají vztahy v lidských skupinách a následky traumat.

## **INDIVIDUÁLNÍ SEBEZKUŠENOST (MIN. 30 HOD)**

Nad rámec skupinové sebezkušenosti absolvuje frekventant také min. 30 hodin individuální sebezkušenosti. Individuálního výcvikového terapeuta si může frekventant zvolit sám. Svoji volbu konzultuje s garantem programu, který ji schvaluje. Terapeut musí být certifikován odbornou společností a nesmí být s frekventantem v osobním či profesionálním vztahu, musí navázat s RI smluvní vztah včetně zpětné vazby k provedené sebezkušenosti.

S individuální sebezkušeností může frekventant začít po absolvování min. 3 let skupinové sebezkušenosti.

## **SUPERVIZE PSYCHOTERAPEUTICKÉ PRÁCE S KLIENTY**

### **SKUPINOVÁ A INDIVIDUÁLNÍ SUPERVIZE PRÁCE S KLIENTY (150 hod)**

Smyslem supervize je rozvoj psychoterapeutických a poradenských dovedností a vědomostí. Vychází z představy, že především v rané fázi prvních terapeutických a poradenských kontaktů je zapotřebí vedení zkušených kolegů. Supervizní část navazuje na sebezkušenost a předpokládá využití prohloubených znalostí sebe sama získaných v této části psychoterapeutického výcviku a na teoretické vzdělávání, ve které frekventant získává informace a dovednosti o traumatu, jeho dopadech a léčbě. Předpokladem pro vstup do supervizní části je získání vlastních klientů a započetí vlastní psychoterapeutické/ poradenské praxe. Se supervizí může frekventant začít po 1,5-2 letech sebezkušenostní části, nejdříve však po absolvování bilančního rozhovoru s členem výcvikového týmu.

V rámci výcviku absolvuje frekventant 150 hodin supervize psychoterapeutické práce s klienty. Nejméně 50 hodin musí frekventant referovat o vlastní psychoterapeutické práci. Začínajícím terapeutům vystaví RI na základě jejich žádosti potvrzení „Psychoterapeut ve výcviku, pracuje pod supervizí“.

Každý frekventant má možnost volby mezi individuální a skupinovou supervizí dle vlastních požadavků a možností. Oba druhy supervize je také možné a vhodné kombinovat. RI klade důraz na opakované, déletrvající konzultace jednoho či několika málo průběhů psychoterapie/ poradenství jedním supervizorem, k čemuž využíváme kontinuálních supervizí. V rámci jedné kontinuální supervize, která probíhá v uzavřené skupině 4-5 frekventantů, proběhne celkem 20-25 hodin (1x měsíčně, 4-5 hodiny po dobu 5 měsíců). Pro kontinuální skupinovou supervizi je typické, že každý frekventant během ní prezentuje vlastní případ/y. Ostatní frekventanti jsou vedeni k aktivitě i během prezentování případů jiných účastníků.

Frekventantům doporučujeme 3-5 hodin psychoterapie prováděné frekventantem na jednu hodinu supervize práce na vlastních případech (elévská praxe). V průběhu supervize frekventant referuje minimálně o dvou ucelených (nejlépe pak i řádně ukončených) případech.

V případě supervize krátkodobé terapie (do 20 hod. práce s klientem) frekventant referuje o práci s min. 6 pacienty vždy nejméně ve 4 supervizních hodinách, v případě dlouhodobé terapie (21 a více hodin práce s klientem) frekventant referuje o práci s min. 2 klienty vždy nejméně v 10 supervizních hodinách.

Individuální i skupinová supervize je zajišťována supervizory RI, jejichž aktuální seznam s kontakty je uveden na webových stránkách. Supervize není možné absolvovat u svých výcvikových vedoucích. Po schválení garantem je možné absolvovat až 50 hodin i u jiných, externích supervizorů, kteří po ukončení supervize dodají RI závěrečnou zprávu. RI si vyhrazuje právo konzultovat s externím supervizorem průběh a výsledek supervize.

Po ukončeném bloku individuálních i kontinuálních supervizí vypracovává supervizor o každém supervidovaném frekventantovi zprávu o jeho vývoji a každý frekventant vypracovává krátké zhodnocení vlastního procesu. Sebereflexe supervizního procesu je důležitou oblastí zrání a rozvíjení terapeutických dovedností a osobnostních kvalit.

### **Individuální supervize RI**

Individuální supervizi si frekventanti domlouvají se supervizory sami. Termín, místo a cena je na konkrétní domluvě. Cenu za individuální supervizi si stanovuje každý supervizor sám, ceny se tedy mohou lišit. Platbu hradí zájemce v hotovosti přímo supervizorovi, příp. dle dohody. Jedna individuální supervizní hodina (sezení) trvá obvykle 45 minut.

### **Skupinové supervize RI**

Supervizní skupina není totožná s výcvikovou – výcviková témata ze sebezkušenostních skupin do této supervizní skupiny nepatří. Předpokládá se, že frekventant referuje o své vlastní psychoterapeutické nebo poradenské práci, takže je možno sledovat vývoj a zrání jeho práce. Členové skupiny slouží k rozšíření pohledů na práci s klientem/pacientem. Supervizní skupina je vedena jedním supervizorem.

Pro hlubší porozumění a možnosti opakované konzultace jedné psychoterapie nabízí Rafael Institut kontinuální supervize. Ty vypisují supervizoři 2x do roka. Během jednoho pololetí se uskuteční 5 skupinových supervizí po 4-5 hodinách (celkem 20-25 hodin u jednoho supervizora). Frekventant si může v předem určeném období vybrat, ke kterému supervizorovi se chce přihlásit. V průběhu pololetí se již nelze odhlašovat nebo přehlašovat na jiný termín. Minimální počet frekventantů pro otevření kontinuální skupiny jsou 4, maximální 5.

Platba za účast na kontinuálních supervizích se platí předem na celý blok (20-25 hodin). Cena je aktuálně 250 Kč/hod.

Kontinuální supervize se konají i v případě, že se některý z účastníků nemůže dostavit. Jednu promeškanou supervizi lze nahradit účastí na setkání jiné probíhající supervizní skupiny. Účastníci kontinuálních supervizí jsou srozuměni s tím, že se jejich supervizních setkávání může účastnit i jiný účastník, který si tímto nahrazuje absenci. Náhradník se může zapojovat do diskuze nad případy ostatních účastníků, příp. referovat o vlastní práci. Přednost mají ale pravidelní účastníci konkrétní skupiny. Svoji náhradní účast v jiné supervizní skupině musí účastník předem konzultovat s daným supervizorem mailem. Supervize se nekoná pouze z vážných důvodů ze strany supervizora. V tomto případě nabídne supervizor skupině náhradní termín.

Pokud chce frekventant v kontinuálních supervizích pokračovat, může se dle vlastního zájmu přihlásit v následujícím pololetí buď ke stejnému, nebo k jinému supervizorovi.

### **Externí supervize**

Pro uznání externího supervizora je třeba zaslat vyplněnou žádost, která je ke stažení na webu RI, na korespondenční adresu RI. Externí supervizor musí být schválen Garantem výcviku na základě posouzení jeho kvalifikace pro práci supervizora a na základě požadavků odborných společností.

Povinností frekventanta je:

- zajistit Dohodu s externím supervizorem
- zajistit řádné plnění supervize (supervize konkrétní práce s klientem)
- zajistit vyhotovení písemného hodnocení externím supervizorem podle požadavků RI – hodnocení posílá externí supervizor přímo RI

### **Výběr klientů do supervize**

Výběr klientů do supervize frekventanti diskutují se supervizory. Základními ukazateli jsou:

- kompetence frekventanta (např. zda má frekventant dovednosti pro práci s konkrétním klientem)
- kontaminace psychoterapie vnějšími vztahy (otázky hranic v osobních nebo pracovním životě)
- faktory na straně budoucího klienta (např. otázky psychiatrické diagnózy aj.)
- v průběhu 150 hodin supervizí je třeba referovat práci minimálně se 2 klienty.

Konkrétní otázky, např. hranice psychoterapie, platba za psychoterapii pod supervizí aj. jsou diskutovány během supervize. Účast na supervizích předpokládá vlastní práci s klienty (i poradenskou), kterou frekventant na supervizi přinese. Bez soustavné práce s klienty není supervize možná.

## **PSYCHOTERAPEUTICKÁ PRAXE**

### **STÁŽ NA PRACOVIŠTI V OBLASTI PÉČE O DUŠEVNÍ ZDRAVÍ (300 HOD)**

Frekventanti výcviku v průběhu absolvování Komplexního vzdělávacího programu rozvíjí svou odbornou způsobilost klinickou praxí v týmu, resp. na pracovišti v oblasti péče o duševní zdraví (psychiatrické nemocnice, psychiatrická oddělení, centra duševního zdraví, stacionáře, adiktologická pracoviště, terapeutické komunity, terapeutická střediska, poradny, diagnostické ústavy, střediska výchovné péče apod.). Frekventant dodá RI potvrzení od pracoviště, které stáž nabízí včetně hodnocení jeho pobytu na pracovišti.

#### **4. PLATEBNÍ PODMÍNKY**

##### **a. Kurzovné**

Cena kurzovného za interní část Komplexního vzdělávacího programu (skupinovou sebezkušenost a teoretickou část s nácviky psychoterapeutických dovedností) je uvedena ve smlouvě. Supervize a externí část výcviku si hradí frekventant zvlášť.

Platbu je nutno uhradit vždy nejpozději do 31. ledna daného roku. První platbu pak dle instrukcí ve smlouvě. Výše kurzovného se může zvýšit v závislosti na vývoji inflace. V případě, že by byl frekventant v prodlení s úhradou déle než 60 kalendářních dnů, je RI oprávněn výcvikovou smlouvu s frekventantem vypovědět.

##### **b. Rozložení splátek**

Frekventant může požádat RI o rozložení plateb do dvou pololetních, popř. čtyř čtvrtletních splátek. Žádost je třeba zaslat písemně na korespondenční adresu RI do konce předchozího kalendářního roku. Žádost je tímto vzata na vědomí.

V případě rozložení plateb do dvou pololetních splátek je nutné uhradit splátku vždy do 31. ledna a do 31. července daného roku. V případě rozložení plateb do čtyř čtvrtletních splátek je nutné uhradit splátku vždy do 31. ledna, do 30. dubna, do 31. července a do 31. října daného roku.

Ve zcela mimořádných situacích může Rada RI umožnit jiný splátkový systém. Oficiální písemnou žádost s příslušným odůvodněním je třeba zaslat na korespondenční adresu RI. Tato žádost bude diskutována při nejbližším setkání Rady RI a s výcvikovými vedoucími. O vyřízení žádosti bude frekventant vyrozuměn písemně.

##### **c. Údaje k platbě**

Platby je frekventant povinen hradit řádně a včas na účet RI vedený u Raiffeisenbank a.s., č. účtu: 1191105300/5500. Jako variabilní symbol uvede frekventant své osobní číslo, které mu bylo na začátku výcviku přiděleno.

## **5. PRŮBĚŽNÁ HODNOCENÍ A UKONČENÍ VÝCVIKU**

### **PRŮBĚŽNÁ HODNOCENÍ**

Po 1,5 – 2 roce sebezkušenostní části vypracovává frekventant sebereflexi vlastního vývoje. Poté každý frekventant absoljuje individuální rozhovor s jedním členem výcvikového týmu RI, během kterého si obě strany vyjasňují, zda je výcvik pro frekventanta přínosným, jaká jsou příp. úskalí, co posílit apod. Smyslem setkání je připravit frekventanta na další části Komplexního vzdělávacího programu, pomoci odhadnout jeho/její kapacitu a případně navrhnout potřebné další kroky vedoucí k úspěšnému ukončení programu.

Na konci sebezkušenostní části vypracuje frekventant volnou úvahu na téma sebereflexe vlastního výcvikového procesu v rozsahu minimálně 2 normostran. Smyslem práce je reflexe především v těchto oblastech: schopnost empatie, dovednost verbalizovat a interpretovat své chování (jak se vidím zvenku) a své prožívání (jak se vidím zevnitř), a dovednost verbalizovat a interpretovat chování a prožívání druhých.

O vývoji frekventanta během supervize referují interní i externí supervizoři. Ti také mohou doporučovat frekventantům případné další kroky (např. individuální supervizi, samostudium, facilitaci přípravy na supervizní setkávání, další individuální sebezkušenost aj.). Supervizní tým tato doporučení probírá a realizuje je. Frekventant sám po každém ukončení bloku kontinuálních supervizí vypracovává krátké zhodnocení vlastního procesu. Během účasti na kontinuálních supervizích musí frekventant 1x vypracovat kazuistiku reflektující průběh supervize v rozsahu 3 normostran, kterou předloží na supervizním setkání.

### **KOLOKVIVUM**

Po úspěšném zakončení všech částí výcviku přistupuje frekventant k závěrečnému kolokviu, spojeném se zkouškou z teoretických znalostí a s obhajobou kazuistické práce. Tou se rozumí vlastní případová práce v kombinaci s literárními zdroji a dokumentující porozumění praktickému provádění psychoterapie i jejímu teoretickému zázemí. Předkládá se kazuistika, která byla předmětem supervize, a práce byla také konzultována se supervizorem.

RI nabídne frekventantům minimálně dva termíny v kalendářním roce, kdy mohou kolokvium absolvovat. Platební podmínky za závěrečné kolokvium budou stanoveny v dostatečném časovém předstihu před termínem jeho konání. Pro zachování regulérnosti a vnější kontroly se mohou kolokvia účastnit jako diváci také jiní frekventanti. Posuzovateli závěrečné práce jsou dva členové RI, z nichž alespoň jeden je supervizorem obhajujícího. Na kolokviu musí být přítomni minimálně 3 členové RI. Ke kolokviu bude přizván externí člen komise schválený ČAP. Po kolokviu probíhá bez přítomnosti obhajujícího i dalších frekventantů závěrečné hodnocení obhajujícího frekventanta, ve kterém je shrnuto hodnocení všech částí Komplexního vzdělávacího programu (úvaha o sebereflexi frekventanta, hodnocení supervizorů, zkouška



z teoretických znalostí a obhajoba závěrečné kazuistické práce). Po rozhodnutí komise je obhajující frekventant informován o výsledku. Z kolokvia je proveden zápis, který zůstává ve složce frekventanta a je dostupný pro vnější kontrolu. V případě neúspěchu má frekventant možnost kolokvium 1x opakovat.

Frekventant má k dispozici seznam základní a doporučené literatury, který je uveden na webových stránkách RI. Některé z titulů je možné zapůjčit v knihovně RI.

### **Přihlášení ke kolokviu**

K přihlášení ke kolokviu musí frekventant splnit následující:

- mít uhrazeny všechny finanční závazky vůči RI,
- odevzdat závaznou přihlášku ke kolokviu a index: nejpozději 6 týdnů před termínem kolokvia, předání na korespondenční adresu RI, index bude frekventantovi vrácen při kolokviu,
- odevzdat závěrečnou práci: nejpozději 4 týdny před termínem kolokvia, v případě zářijového termínu 8 týdnů předem (práci zaslat elektronicky na adresu [eliska.jirova@rafaelinstitut.cz](mailto:eliska.jirova@rafaelinstitut.cz) a vytištěnou na korespondenční adresu: Eliška Jírová, Kaprova 10, Praha 1, 11000)
- uhradit poplatek za kolokvium

## **ZÁVĚREČNÁ KAZUISTICKÁ PRÁCE**

### **Obecné podmínky a formální náležitosti kazuistiky**

- celkový rozsah popisované (individuální) psychoterapeutické práce by měl zachycovat časovou plochu minimálně 30-50 hodin práce,
- preferuje se dlouhodobější práce s jedním klientem,
- preferuje se ukončená práce s klientem,
- psychoterapeutický proces musí být supervidován (pokud je při sestavování práce využito více případů, musí být supervidován každý z nich),
- celkový rozsah kazuistiky by měl být 20–30 normostran (NS = 1800 znaků),
- součástí závěrečné práce je čestné prohlášení frekventanta o informovaném souhlasu podepsaném klientem, že jeho kazuistika může být anonymně použita pro závěrečnou práci k ukončení psychoterapeutického výcviku, případně že mohou do kazuistické práce ze studijních důvodů nahlížet ostatní frekventanti výcviku a může být také využita pro další publikační či výzkumné účely (informovaný souhlas si ponechává frekventant u sebe a bezpečně ho archivuje).

### Obsah závěrečné práce

- popis celkového kontextu, ve kterém psychoterapie probíhala, a kontraktu domluveného s klientem (kdy, kde, jak často, způsob úhrady, ošetření tématu důvěrnosti, dokumentace, supervize apod.),
- detailní popis prvního sezení, kontraktu, případně diagnostická a psychoterapeutická rozvaha, psychoterapeutický plán apod.,
- souhrnný popis procesu celé psychoterapie + psychoterapeutické rozvahy (vztažení k úvodním rozvahám o procesu psychoterapie, tj. jak se porozumění případu a úvahy o postupu zpřesňovaly, případně měnily v průběhu práce s klientem),
- přímý přepis části jednoho sezení, včetně frekventantova uvědomění (čeho si všímá, jak o tom uvažuje a jak jedná),
- teoretické porozumění případu (uvažování o případu vztáhnout k teoretickému zdroji, inspiraci),
- průběh supervize a její vliv na psychoterapeutickou práci, paralelní proces, reflexe protipřenosu atd.,
- teoretické zdroje, ze kterých frekventant vycházel, které ho v porozumění případu a psychoterapeutické práci inspirovaly, obohatily,
- diskuse – co se frekventant výcviku z případu naučil, jaké jsou obecně jeho psychoterapeutické kvality a co se potřebuje dál učit, náhled na posun v psychoterapeutickém procesu a také na problematická místa, práce se sebou v procesu psychoterapie atd.,
- doporučujeme citovat minimálně šest literárních zdrojů, citovat dle citační normy APA.

### ZÁVĚREČNÝ CERTIFIKÁT

Frekventant, který splnil všechny náležitosti výcviku v požadovaném rozsahu, obdrží závěrečný certifikát.

RI nevydá certifikát frekventantovi, který absolvoval jen část výcviku, příp. absolvoval všechny části výcviku, ale nedokončil během výcviku vzdělání relevantního směru v pomáhajících profesích na stupni Mgr. V těchto případech RI vydá frekventantovi potvrzení o účasti ve výcviku s uvedením rozsahu, částí a počtu hodin výcviku, které frekventant absolvoval. Pokud frekventant chybějící části výcviku či potřebné vzdělání dokončí, může mu RI dodatečně certifikát vystavit.

Po uchazečích o výcvik žádáme předběžný zájem o ukončení celého programu. Uchazeč, který nesplňuje příslušné požadavky, neobdrží závěrečný certifikát o úspěšném ukončení výcviku. Může mu být vystaveno potvrzení o počtu absolvovaných hodin z jednotlivých částí výcviku.

## POTVRZENÍ O ABSOLVOVÁNÍ ČÁSTI VÝCVIKU

RI může v případě potřeby vystavit frekventantovi z jednotlivých částí Komplexního vzdělávacího programu Potvrzení o absolvování konkrétního počtu hodin. Žádost o potvrzení je třeba zaslat poštou na korespondenční adresu RI nebo mailem na: [eliska.jirova@rafaelinstitut.cz](mailto:eliska.jirova@rafaelinstitut.cz). V žádosti musí být uveden: titul, celé jméno, datum a místo narození a rozsah hodin, který chce frekventant potvrdit. K žádosti je potřeba doložit kopii/scan indexu se zapsanými hodinami.

## STÍŽNOSTI FREKVENTANTŮ

Stížnosti na průběh výcviku může frekventant podat garantovi programu, který ji a její řešení konzultuje s Radou RI. Pokud jde o etické pochybení, může se frekventant obracet na Etickou komisi České asociace pro psychoterapii nebo jinou relevantní etickou komisi.

## 6. KONTAKTNÍ ÚDAJE

E-mail: [rafael@rafaelinstitut.cz](mailto:rafael@rafaelinstitut.cz)

Web: [www.rafaelinstitut.cz](http://www.rafaelinstitut.cz)

### ▪ Fakturační údaje:

RAFAEL INSTITUT z.s.

Na dubině 5, Praha 4, 147 00

IČO: 270 30 709

### ▪ Korespondenční údaje:

Eliška Jírová, Kaprova 10, Praha 1, 110 00

### ▪ Bankovní údaje:

Číslo účtu: 1191105300/5500

### ▪ Administrativa:

Mgr. Eliška Jírová, DiS.

E-mail: [eliska.jirova@rafaelinstitut.cz](mailto:eliska.jirova@rafaelinstitut.cz), tel.: 737642474